

Nr 11

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motion angående beivrande i annan ordning än tryckfrihetsförordningen stadgar av innehållet i tryckt skrift.

I den till konstitutionsutskottet hänvisade motionen nr 245 i första kammaren av fru *Segerstedt Wiberg* hemställes att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående sådan ändring av 1 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen att det av denna klart framgår i vilka avseenden innehållet i tryckt skrift kan beivras i annan ordning än tryckfrihetsförordningen anger.

Beträffande motionens motivering får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Från Pressens samarbetsnämnd har till utskottet inkommit en den 17 mars 1962 dagteknad skrift rörande det ämne motionen avser. Skriften bifogas såsom bilaga.

Motionens bakgrund

Enligt 6 § första stycket i 1939 års lotteriförordning är det förbjudet att främja deltagande i inom landet anordnat lotteri som ej är tillåtet eller i utländskt lotteri genom att utbjuda lotter, uppbära eller förmedla insatser, förmedla utbekommande av vinster eller eljest tillhandagå annan vid deltagande i lotteriet. Enligt andra stycket i samma § är det även förbjudet att kungöra sådant tillhandagående eller att sprida inbjudan, plan, vinstförteckning, dragningslista eller liknande meddelande beträffande dylikt lotteri, såframt ej av omständigheterna framgår att avsikten icke är att främja deltagande i lotteriet.

I tidningen *Expressen* var den 4 juli och den 26 september 1960 införda nyhetsmeddelanden om vinnande nummer vid dragning föregående dagar i ett västtyskt lotteri (*Zahlenlotto*). Efter åtal mot tidningens chefredaktör — som medgav att han var ansvarig för meddelandenas införande — dömdes denne den 7 februari 1961 av Stockholms rådhusrätt jämlikt 6 och 10 §§ lotteriförordningen till böter för förseelse mot denna förordning. Rådhusrätten hade dessförinnan i särskilt beslut funnit sig oförhindrad att upptaga målet till prövning. Domen fastställdes av Svea hovrätt. Högsta domstolen, där redaktören yrkade i första hand att högsta domstolen måtte förklara att domstolarna icke varit behöriga att handlägga målet annorledes

än i den för tryckfrihetsmål stadgade ordningen och i andra hand att han måtte frikännas från ansvar, fastställde i enhällig dom den 29 november 1961 hovrättens domslut.

Motionen

I motionen framhålles att vissa undantag måste göras från principen att vad som förekommer i tryckt skrift skall kunna beivras endast i de fall som anges i tryckfrihetsförordningen. Så har exempelvis bedrägeri och illojal konkurrens ansetts kunna bestraffas i vanlig ordning utanför tryckfrihetsförordningens regler, även i de fall då brotten begåtts genom tryckt skrift. Det har dock i allmänhet ansetts, att tryckfrihetsförordningen bör tolkas restriktivt i förevarande hänseende till undvikande av att det grundlagsskydd tryckfrihetsförordningen avser att skänka tryckta skrifter kommer i fara. Emellertid kan under senare tid konstateras en tendens att söka vidga området för dessa undantag. Så har det exempelvis hävdats, att annonsering, som ur någon samhällssynpunkt förmenas vara mindre lämplig, skulle kunna kriminaliseras på vanligt sätt vid sidan av tryckfrihetsförordningen. Man har därvid utgått från att tryckfrihetsförordningen icke skyddar annat upplysningsintresse än det, som äger samband med den politiska debatten och meningsbildningen inom exempelvis det kulturella fältet. Denna uppfattning synes farlig, när — om den skulle vinna allmän spridning — tryckfrihetsförordningen kommer att enkelt kunna kringgåas genom att det påstås, att en tilltänkt kriminalisering icke åsyftar något ingrepp i meningsbildningen på mera centrala områden och därför kan genomföras vid sidan av tryckfrihetsförordningen. Högsta domstolens dom den 29 november 1961 har aktualiserat frågeställningen. Prejudikatet synes föra tankarna i den riktningen att det är möjligt att kriminalisera som vanligt brott varje förfarande, i vilket tryckt skrifts innehåll spelar en roll, blott det icke upptagits i den i 7 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen intagna katalogen över tryckfrihetsbrotten. Man är här inne på för tryckfriheten ytterst farliga vägar. Det kan befaras att de lagstiftande instanserna kunna komma att kriminalisera allehanda uppgiftslämnande i tryckt skrift för att tillgodose intressen av högst skiftande kvalitet. Vad som förevarit visar att behov föreligger av att få närmare klarlagt i vilka avseenden avsteg från grundprincipen i 1 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen är möjliga. Sker ej detta, kan utvecklingen gå därhän, att den undantagsställning för det tryckta ordet, som tryckfrihetsförordningen velat skapa, går förlorad. Allt som förekommer i tryckt skrift skulle kunna bli kriminaliserat i samma utsträckning som varje annat motsvarande förfarande, blott med den särregeln att om brottet upptages i katalogen i 7 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen det skall beivras i den särskilda ordning, som är föreskriven för tryckfrihetsmål. Det kan allvarligt ifrågasättas om icke en sådan ändring av 1 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen bör vidtagas, att de undantag från

detta lagrums föreskrift, som otvivelaktigt behövs, blir klart angivna i själva grundlagstexten.

Gällande rätt

En grundläggande definition av begreppet tryckfrihet återfinnes i regeringsformen § 86, där det heter:

Med tryckfrihet förstås varje svensk mans rättighet att, utan några av den offentliga makten i förväg lagda hinder, utgiva skrifter, att sedermera endast inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna därför straffas, än om detta innehåll strider mot tydlig lag, given att bevara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning.

Om syftet med den allmänna tryckfriheten stadgas följande i tryckfrihetsförordningens 1 kap. 1 § första stycket:

I överensstämmelse med de i regeringsformen fastställda grunderna för en allmän tryckfrihet och till säkerställande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning skall det stå varje svensk medborgare fritt att, med iakttagande av de bestämmelser, som äro i denna förordning meddelade till skydd för enskild rätt och allmän säkerhet, i tryckt skrift yttra sina tankar och åsikter, offentliggöra allmänna handlingar samt meddela uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst.

Tryckfrihetsförordningen 1 kap. 3 § lyder:

För missbruk av tryckfriheten eller medverkan däri må ej någon i annan ordning eller i annat fall än denna förordning bestämmer kunna tilltalas eller dömas till ansvar eller ersättningskyldighet eller skriften konfiskeras eller läggas under beslag.

Med tryckfrihetsbrott förstås enligt 7 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen brott som innefattar otillåtet yttrande i tryckt skrift eller otillåtet offentliggörande genom sådan skrift. I 7 kap. 4 § anges under tretton punkter de brott, vartill man kan göra sig skyldig genom otillåtet yttrande i tryckt skrift, nämligen högförräderi, uppror, krigsförräderi, olika missfärliga gärningar, uppvigling, spridande av falskt rykte, hot, förtal eller smädelse mot folkgrupp, skymfande av vissa religiösa värden, förfarande som sårar tukt och sedlighet samt ärekränkning mot enskild person.

Som förut nämnts avser tryckfrihetsförordningen icke att i alla avseenden reglera åtgärder i fråga om tryckta skrifter. En gränsdragning mellan tryckfrihetsbrotten och andra med tillhjälp av tryckt skrift begångna brott har kommit till stånd genom rättsutvecklingen. Det nuvarande rättsläget i förevarande hänseende måste ses mot bakgrunden av denna utveckling.

I den tryckfrihetsförordning som föregick den nu gällande stadgades i 1 kap. 1 § enligt lagrummets år 1876 antagna lydelse att ingen fick i annan ordning eller i annat fall än tryckfrihetsförordningen stadgade tilltalas eller straffas för tryckt skrifts innehåll.

1881 års konstitutionsutskott föreslog i anledning av en motion ett tillägg till den då gällande tryckfrihetsförordningens brottskatalog syftande till

att en tryckt inbjudan till otillåtet lotteri skulle kunna bestraffas. Utskottet hyste nämligen den uppfattningen att ett brott begånget genom tryckt skrift aldrig skulle kunna åtkommas annat än genom tryckfrihetsförordningen. I anledning av utskottets förslag infördes 1882 i 3 § 12 mom. tryckfrihetsförordningen ett först genom 1949 års tryckfrihetsförordning borttaget stadgande att inbjudningar till deltagande i otillåtna lotteriföretag skulle beläggas med böter.

En motsatt åsikt uttrycktes av *Alexanderson* i hans år 1907 utgivna »Föreläsningar över den svenska tryckfrihetsprocessen»:

Däremot är det alldeles klart — ehuru motsatsen stundom påstås i missriktat nit om vad som förmenas vara tryckfrihet — att 1 § 1 mom. tryckfrihetsförordningen ingalunda innebär att varje åtalat förfarande, som begagnat det tryckta ordet för att förmedla sitt syftes uppnående, skulle falla under tryckfrihetsprocessens regler. Det oriktiga häri finner man lätt genom en befogad jämförelse mellan yttrandefrihet och tryckfrihet. Om en bedragare begagnar sig av en tryckt annons för att nå sitt mål, så är det lika litet ett tryckfrihetsbrott som det skulle kunna falla oss in att beteckna den muntliga bedrägliga framställningen som ett brottsligt överträdande av *yttrandefrihetens* gränser. Kriminaliseringen har i bägge fallen tydligen skett ur en alldeles annan synpunkt.

Samma tankegång utvecklades i ett av särskilda kommitterade inom justitiedepartementet år 1912 avgivet *Betänkande med förslag till ny tryckfrihetsförordning*. De kommitterade, som sålunda tog avstånd från den av 1881 års konstitutionsutskott intagna ståndpunkten, ansåg det emellertid praktiskt lämpligt, att det år 1882 införda stadgandet i tryckfrihetsförordningen 3 § 12 mom. fick kvarstå, eftersom ett effektivt bekämpande av den utländska lotterireklam, som förmedlades genom tryck, svårligen kunde ske utan att boktryckare och tidningsutgivare stod i ansvar för i tryck givna lotterimeddelanden efter enahanda grunder som gällde om tryckfrihetsmissbruk.

Enligt den år 1931 genomförda utvidgningen av lagstiftningen mot illojal konkurrens är såsom illojal reklam straffbelagda bl. a. vissa oriktiga uppgifter i annons, cirkulär, prospekt eller priskurant eller genom annat för ett större antal personer avsett meddelande. Illojal reklam kan således även ske genom ett meddelande i tryckt skrift.

Den princip som kommit till uttryck vid antagandet av lagen angående illojal konkurrens har även gjort sig gällande vid andra tillfällen. Bedrägeri genom falsk uppgift i annons eller eljest i tryckt skrift har medfört ansvar för bedrägeri enligt allmän strafflag. Tryckfrihetsförordningen har icke ansetts hindra antagande av 1927 års lag om förbud att sprida efterbildning av penningssedel; och ej heller av en ändring år 1930 i 1884 års lag till skydd för varumärken, varigenom obehörigt brukande av varumärke i annons, cirkulär m. m. straffbelades. Vidare har genom 1942 års lagstiftning om förmögenhetsbrott införts ett stadgande (SL 21:9) innehållande, bl. a., att den som offentliggör eller eljest bland allmänheten sprider vilseledande uppgift för att påverka priset på vara, värdepapper eller annan egendom skall dömas för svindleri. Under förarbetena till detta lagrum framhölls att handlingen kunde företagas genom tryckt skrift och att

tryckfrihetsförordningen icke ansågs hindra tillämpning av lagrummet i dylikt fall. Åtskilliga andra exempel kan anföras (se SOU 1947: 60 s. 250 f).

1944 års tryckfrihetskunniga, vilkas år 1947 avlämnade förslag till tryckfrihetsförordning (SOU 1947: 60) ligger till grund för gällande tryckfrihetsförordning, framhöll att den i tryckfrihetsförordningen uttryckta principen att denna lag ensam reglerar brottsligheten av tryckt skrifts innehåll hade en begränsad räckvidd:

Den gäller icke i fråga om varje förfarande, i vilket skriftens innehåll, taget i bokstavig mening, ingår som ett led. Vissa brott, vid vilka tryckt skrift kommit till användning, bedömas omedelbart enligt bestämmelser i annan lag. I praktiken har den uppdelning som skett mellan tryckfrihetsbrott och brott, vilka sålunda falla under allmän lag, vunnit en viss stadga.

Förklaringen till att det måste anses naturligt och riktigt att omedelbart under straffbud i annan lag än tryckfrihetsförordningen hänföra vissa förfaranden, som ske genom eller med tillhjälp av yttrande eller meddelande i tryckt skrift, ligger såsom Alexanderson framhållit däri att dessa förfaranden äro brottsliga i annat avseende än såsom ett överskridande av yttrandefrihetens gränser. Det är alltså tryckfrihetens innebörd och syfte som här måste vara avgörande. Tryckfriheten har i första rummet till uppgift att säkerställa en fri nyhetsförmedling och en obeskuren politisk debatt, och det är denna uppgift som föranlett att tryckfriheten, såsom en förutsättning för ett fritt samhällsskick, reglerats i grundlag. I nära samband med tryckfrihetens politiska uppgift står dess betydelse ur en mera vidsträckt kulturell synpunkt såsom grundval för en allmän upplysning. Som missbruk av tryckfriheten upptagas yttranden eller meddelanden, som äro menliga för staten eller samhällslivet eller som kränka den enskilde medborgaren. Däremot har tryckfrihetsförordningen icke tagit som sin uppgift att i alla avseenden reglera bruket av tryckta skrifter. Begagnandet av trycket såsom ett medel i den enskilda näringsverksamhetens tjänst kräver ej grundlagsskydd. Därför böra ej heller oredliga eller illojala yttranden och meddelanden kriminaliseras såsom tryckfrihetsbrott. Teoretiskt vore det tänkbart att tryckfrihetsförordningen finge anses reglera allt bruk av tryckta skrifter och att däri såsom missbruk av tryckfriheten upptoges varje brottsligt förfarande, vid vilket tryckt skrift kommit till användning. Något praktiskt syfte skulle en dylik utsträckning av tryckfrihetsförordningens ram dock icke tjäna. Det vore meningslöst och i vissa fall direkt olämpligt, att i de särskilda processuella former som utbildats för tryckfrihetsmål, behandla de brott som därigenom skulle dragas in under begreppet tryckfrihetsbrott.

Den gränsdragning som genom rättsutvecklingen kommit till stånd mellan tryckfrihetsbrotten och andra genom eller med tillhjälp av tryckt skrift begångna brott är uppenbarligen ur praktisk synpunkt tillfredsställande. Den lämnar även en säker grund för bedömande av vad som åtnjuter grundlagsskydd. Inom de områden som hänförts till tryckfrihetsbrott kan någon ytterligare kriminalisering icke ske annat än i form av ett straffbud mot dylikt brott; tryckfriheten kan således icke inskränkas på annat sätt än genom grundlagsändring. Även en omarbetad tryckfrihetsförordning bör i fråga om innebörden av begreppet tryckfrihetsbrott principiellt intaga samma ståndpunkt som gällande rätt.

Beträffande förhållandet till straffbestämmelserna i lotteriförordningen yttrade de sakkunniga — vilkas förslag ej innehöll någon motsvarighet till 3 § 12 mom. i den gamla tryckfrihetsförordningen — bl. a.:

Vad i samma moment stadgas angående inbjudningar till deltagande i lotteri torde icke vara av beskaffenhet att utgöra tryckfrihetsbrott. Sådana inbjudningar kunna icke anses vara missbruk av yttrandefriheten med den innebörd detta begrepp, såsom tidigare anförts, bör äga. Något hinder att straffa dylika inbjudningar såsom delaktighet i anordnandet av otillåtet lotteri föreligger således icke. Även ett direkt förbud att utbjuda lotter blir utan hinder av tryckfrihetsförordningens bestämmelser tillämpligt, ehuru utbudandet sker i tryckt skrift. Utgivare av tryckt skrift kan straffas enligt 6 och 10 §§ lotteriförordningen den 19 maj 1939, då utbudande eller annan otillåten gärning skett genom skriften och de subjektiva förutsättningarna för straffbarhet föreligga.

Departementschefen anförde i proposition med förslag till ny tryckfrihetsförordning m. m. (nr 230/1948, s. 171):

Angivandet i tryckfrihetsförordningen av vad som är tryckfrihetsbrott tjänar två uppgifter: dels blir därigenom gränserna för den lagliga tryckfriheten utstakade i grundlagen och tryckfriheten sålunda skyddad mot förhastade inskränkningar och dels bildar detta begrepp utgångspunkt för de särskilda bestämmelser som gälla bl. a. angående ansvarighet och rättegången i tryckfrihetsmål. Däremot avser regleringen av tryckfrihetsbrotten icke att i princip giva yttrandefriheten en annan utsträckning, då framställningen sker i tryckt skrift, än i andra fall; tvärtom har en anknäpning till straffbuden i den allmänna strafflagen, såsom jag tidigare framhållit, ansetts motiverad.

De synpunkter som sålunda äro bestämmande för begreppet tryckfrihetsbrott föranleda att dit räknas endast sådana brott som innebära ett missbruk av den yttrandefrihet tryckfrihetsförordningen avser att värna, under det att brott som icke äro av denna beskaffenhet böra kunna straffas omedelbart enligt allmän lag, även om framställning i tryckt skrift ingår som ett led i det brottsliga förfarandet. En sådan uppdelning har också kommit till stånd genom rättsutvecklingen; härom hänvisas till de sakkunnigas betänkande (s. 115—121). Att giva de grundsatser, varå denna gränsdragning bygger, ett uttryck i lagtexten skulle ha till uppgift att vid en utvidgad kriminalisering i strafflagen underlätta ett bedömande av frågan huruvida denna, utan motsvarande ändring i tryckfrihetsförordningen, kan tillämpas i fråga om framställning i tryckt skrift. Emellertid möter det stora svårigheter att utforma ett dylikt principstadgande. Vad här avses är egentligen icke något annat än ett angivande av tryckfrihetens innebörd och syfte, vilket kommit till uttryck redan i 1 kap. 1 §. Att härutöver upptaga något ytterligare därom i detta kapitel synes icke påkallat.

Utskottet

För att tryckfrihetsförordningen skall äga tillämpning å brott som föröfvats medelst tryckt skrift förutsättes, såsom framgår av den föregående redogörelsen, att gärningen innefattar missbruk av den yttrandefrihet i tryckt skrift, d. v. s. i främsta rummet rätten till fri debatt samt till meddelande av upplysningar och nyheter, som tryckfrihetsförordningen avser att värna. Missbruk av yttrandefriheten bestraffas som tryckfrihetsbrott. Dessa är uttömmande angivna i 7 kap. tryckfrihetsförordningen. Inom det område som hänföres till tryckfrihetsbrott kan ytterligare kriminalisering

icke ske annat än genom grundlagsändring. Medelst tryckt skrift begångna gärningar som är brottsliga i annat avseende än såsom ett överskridande av yttrandefrihetens gränser, exempelvis bedrägeri som förövats genom vilseledande uppgifter i tryckt skrift, faller däremot utanför tryckfrihetsförordningens tillämplighetsområde och behandlas enligt vanliga straffrättsliga regler. I konsekvens härmed är det icke oförenligt med tryckfrihetsförordningen att utan ändring av denna i allmän lag straffbelägga förfaranden som sker med begagnande av tryckt skrift, om kriminaliseringen inte har med yttrandefriheten att göra. Denna gränsdragning mellan tryckfrihetsbrott och andra brott, på vilken förarbetena till tryckfrihetsförordningen bygger, har kommit till stånd genom rättsutvecklingen och vunnit stadga i tillämpningen både inom lagstiftningen och i rättsskipningen.

Det i motionen åberopade avgörandet av högsta domstolen, i vilket tidsningsnotiser som var att likställa med dragningslistor i utländskt lotteri icke bedömdes enligt tryckfrihetsförordningen utan omedelbart enligt lotteriförordningen, står helt i överensstämmelse med nämnda principer. Det kan enligt utskottets mening icke uppfattas som uttryck för en tendens att vidga det område inom vilket utanför tryckfrihetsförordningen kriminalisering kan ske av förfarande vid vilket tryckt skrift kommit till användning. Att i tryckfrihetsförordningen närmare precisera dessa principer är såsom departementschefen utvecklat i propositionen nr 230/1948 förenat med betydande svårigheter. Härtill kommer att det sätt varpå gränsdragningen mellan tryckfrihetsbrott och brott som bedömes enligt vanliga regler skett i praxis icke visat sig medföra vådor för tryckfriheten.

Utskottet avstyrker på ovan anförda skäl en utredning i motionens syfte. Utskottet får sålunda hemställa,

att motionen nr I: 245 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 april 1962

På konstitutionsutskottets vägnar:

BENGT ELMGREN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Torsten Andersson, Damström, fru Segerstedt Wiberg, herrar Georg Pettersson, Sveningsson, Erik Olsson, Dahl och Billman; samt

från andra kammaren: herrar Spångberg, Andersson i Linköping, Magnusson i Tumhult, Bengtsson i Halmstad, Nilsson i Östersund, Braconier, Alemyr*, Hamrin i Jönköping, Westberg* och Larsson i Borrbby*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

- 1) av herr *Hamrin* i Jönköping.
- 2) av fru *Segerstedt Wiberg* och herr *Braconier*, vilka anfört följande:

Motionärens påpekande att man kan vara inne på för tryckfriheten farliga vägar får stöd av skrivelsen från Pressens samarbetsnämnd. Sker en klarläggning ej kan det inträffa att den undantagsställning går förlorad för det tryckta ordet som skapats genom tryckfrihetsförordningen. I det aktuella fallet meddelades dom emedan en tidning publicerat en nyhet som förmedlats av en internationell telegrambyrå. Sker sådana ingrepp i allt större omfattning finns fara för att nyhetsförmedlingen kan bli lidande.

Vi delar den oro som Pressens samarbetsnämnd hyser för att ett kringgående lagstiftningsvägen av tryckfrihetsförordningen kan uppluckra respekten för tryckfrihetsförordningens regler. Kringgåendet kan enligt vår uppfattning få konsekvenser som blir beklagliga ur många synpunkter. Vi finner motionärens krav rimliga om ett klarläggande av gränserna för det område som skyddas av tryckfrihetsförordningens regel att intrång i tryckfriheten endast får bestraffas i den ordning som denna grundlag anger.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi,

att riksdagen, med bifall till motionen nr I: 245, ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående sådan ändring av 1 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen att det av denna klart framgår i vilka avseenden innehållet i tryckt skrift kan beivras i annan ordning än tryckfrihetsförordningen anger.

Bilaga

Till Konstitutionsutskottet

Pressens samarbetsnämnd, sammansatt av representanter från Publicistklubben, Svenska Journalistförbundet och Svenska Tidningsutgivareföreningen, har tagit del av fru Segerstedt Wibergs motion I: 245 och anförde de synpunkter som sammanfattas i bilagda skrivelse. Stockholm den 17 mars 1962.

För Pressens Samarbetsnämnd

IVAR SUNDBVIK

Ordförande

Till konstitutionsutskottet

I motion I: 245 av fru Segerstedt Wiberg yrkas, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående sådan ändring av 1 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen att det av denna klart framgår, i vilka avseenden innehållet i tryckt skrift kan beivras i annan ordning än tryckfrihetsförordningen anger.

Bakgrunden till motionen är det förhållandet att viss oklarhet visat sig föreligga om vad uttrycket »för missbruk av tryckfriheten» i nämnda paragraf i TF egentligen innebär. Grundlagens ord är tydliga i så måtto, att allt tryckfrihetsmissbruk får beivras endast i den ordning TF anger, dvs. i enlighet med reglerna i 7 kap. TF om tryckfrihetsbrott. Stadgandet har emellertid tolkats så att möjlighet finnes att bestraffa någon i anledning av innehållet i tryckt skrift också i annan ordning än TF:s, nämligen i sådana fall då skriftens innehåll anses icke innefatta missbruk av tryckfriheten utan i stället ett angrepp på annat samhällsintresse. I det aktuella fall, som föranlett motionen, har det befunnits straffbart att i tryckt skrift publicera upplysningar angående utgången av ett lotteri — trots att TF icke anger detta förfarande som tryckfrihetsbrott — på grund av vissa bestämmelser i lotteriförordningen, vilka helt allmänt förbjuder främjande av lotterier. Motionären hyser oro för att med liknande motiveringar allehanda andra ingrepp gentemot tryckta skrifter på grund av deras innehåll kunna göras helt vid sidan av tryckfrihetsförordningen.

Pressens samarbetsnämnd delar i viss mån denna oro. Några exempel kan belysa nämndens ståndpunkt. För att främja nykterheten skulle man exempelvis kunna kriminalisera varje offentliggörande av upplysning eller meddelande i tryckt skrift, som kan tänkas uppmuntra till alkoholförtäring. För att höja hälsotillståndet skulle man kunna straffbelägga införandet i tryckt skrift av upplysningar och meddelanden som stimulerar tobaksbruket o. s. v. Man synes vara inne på för tryckfriheten farliga vägar, därast det allmänt godtages att man kan kringgå TF:s kategoriska bud i nu ifrågakvarande grundlagsstadgande och införa straff för innehåll i tryckt skrift i vanlig ordning endast genom att för lagstiftningen ange något i och för sig rimligt ändamål, som kan behöva straffskydd. Givetvis vill icke

nämnden kategoriskt motsätta sig varje försök att t. ex. stävja olämplig annonsering, men man bör därvid gå fram i överensstämmelse med TF:s regler och begagna ur grundlagssynpunkt oklanderliga metoder.

Enligt nämndens mening kommer respekten för TF:s regler att uppluckras, om det anses tillåtligt att lagstiftningsvägen kringgå TF. Det önskemål som framföres i motionen synes nämnden därför vara rimligt. Det vore värdefullt, om man kunde närmare klarlägga gränsen mellan det område, inom vilket det står öppet för lagstiftaren att stadga straff för innehållet i tryckt skrift i vanlig ordning, och det område, som skyddas av TF:s absoluta regel om att intrång i tryckfriheten icke får bestraffas i annan ordning än TF anger.

Nämnden, som anser det vara av vikt att tryckfriheten icke beskäres eller inskränkes på omvägar av olika slag, vill från denna allmänna utgångspunkt tillstyrka, att en utredning i ämnet kommer till stånd.